

HOUG 2019

INNOVATION & INSPIRATION

2019. ÁPRILIS 8-10.
SIÓFOK, HOTEL AZÚR

Adatpolitika, adatmenedzsment a közigazgatásban

Sikolya Zsolt
elnökségi tag

Magyary Zoltán E-közigazgatástudományi
Egyesület

Miről is beszélünk?

(Nemzeti) adatpolitika: a legfontosabb alapelvek az országban keletkezett adatokkal kapcsolatos állami feladatokról - különös tekintettel a közsféra adataira. EU-szinten is beszélhetünk adatpolitikáról.

(Szervezeti) adatmenedzsment: a szervezet belső adatvagyonát érintő vezetési-irányítási tevékenység, amely magában foglalja az adatok életciklusának minden fázisát, beleértve az adatigények felmérését, adatgyűjtést/-előállítást/-beszerzést, adattárolást, adatszolgáltatást, adat(újra)hasznosítást, adatfrissítést, adatátadást/terjesztést, archiválást, törlést, valamint az adatok biztonságának és minőségének biztosítását.

HOUG 2019
INNOVATION & INSPIRATION

Néhány adat az adatokról

- 2018-ban 33 ZB (1 ZB = 10^{21} B) keletkezett, 2025-re 175 ZB (IDC)
- 2020: a Föld minden lakója mp-enként 1,7 MB adatot generál (DOMO)
- big data piac: 2017-ben 35 Mrd USD, 2025-ben 103 Mrd USD (Statista)
- mesterséges intelligencia: hatalmas adatigény
 - predikciós, preszkriptív megoldások (nagy mennyiségű inputra van szükség)
 - gépi tanulás (minél több, változatosabb és jobb tanítóadatra van szükség)
 - tesztadatok (minél több, változatosabb és jobb tesztadatra van szükség)
- IoT: 2015-ben 15 Mrd, 2019-ben 26 Mrd, 2025-re 75 Mrd eszköz (Statista)
- a közzféra adatainak közvetlen gazdasági értéke az EU-ban 2018-ban 52 Mrd EUR volt, 2030-ban 194 Mrd EUR lesz (EU)

Az adatpolitika fejlődéstörténete

- 1990-es évek: USA felismeri a koordináció szükségét a kormányzatban az adatok terén, az adatvezérelt közigazgatás fontosságát – koordinált metaadat-szolgáltatások
- 1990-es évek vége: USA felismeri a közigazgatási adatok hasznosításának lehetőségét a gazdaságban – nyílt kormányzati adatok
- 2000-es évek: az EU és néhány fejlett tagállam felismeri, hogy mindaz, amit tesz az USA a közadatokkal, komoly versenyelőny az USA számára
- 2010-es évek: az EU felismeri, hogy az adatgazdaság felfuttatása jelentősen növeli a GDP-t és a munkahelyek számát – ehhez szabályozás, ösztönzés, uniós és kormányzati intézkedések kellenek (tagállami szinten még kevéssé jelent meg)

Adatgazdaság

Adatgazdaság: a gazdaságnak az a része, amelyet a digitális technológiák révén keletkező adatok létrehozása, gyűjtése, tárolása, feldolgozása, terjesztése, elemzése, kidolgozása, szolgáltatása és felhasználása alkot.

Értéke: adatkereskedelem + közvetlen, közvetett és indukált hatás értéke (forrás: European Data Market 2017, IDC)

	EU28		Magyarország	
	Mrd EUR	GDP %	Mrd EUR	GDP %
2016	360	2,38	1,4	1,05
2020 (pesszimista)	432	2,75	2,0	1,52
2020 (optimista)	846	4,50	3,9	2,52

Az adat az új olaj!?

2006: Clive Humby matematikus, 2012: Ann Winblad befektető

IGAZ!

- a digitalizáció hajtóanyaga
- használathoz tisztítani kell

NEM IGAZ!

- az adat tetszés szerint többszörözhető, reprodukálható, megosztható
- nem fogy el, nem merülnek ki a készletek, egyre több adat keletkezik
- minél többen használják ugyanazt az adatot, annál több hasznot hajt
- nem lehet tulajdonjog tárgya (nem „dolog”)
- szabályozott a használata

HOUG 2019
INNOVATION & INSPIRATION

Az Európai Unió adatpolitikája

- 2011: nyíltadat-stratégia – számos intézkedés is
 - 2012, 2015: Európai adatportál (kb. 820.000 elérhető adatkészlet, Mo. 51)
- 2014: adatközpontú gazdaság stratégiája (Big Data) – intézkedések is
- 2017: adatgazdaság kiépítésének stratégiája
 - problémafeltárás: lokalizáció, hordozhatóság, piaci erőfölény, interoperabilitás, adatminőség, felelősség, biztonság, elérhetőség, tulajdonlás, adatvédelem
 - nem személyes adatok szabad áramlása (FFoD) - rendelettervezet
- 2018: adatpolitikai dokumentumcsomag – sok tervezett intézkedés is
 - közös európai adattér
 - PSI-irányelv átdolgozása
 - MI-stratégia – 2008 végén akcióterv is készült
 - tudományos adatok
 - egészségügyi adatok

Néhány probléma az adatgazdaságban

- **lokalizáció:** adatok tárolását jogszabály, intézkedés országon belülre korlátozza, hogy könnyen ellenőrizhetőek legyenek
- **hordozhatóság:** nem lehet elvinni a (felhő)szolgáltatótól a saját adatokat piaci erőfölény vagy technikai, interoperabilitási okok miatt
- **felelősség:** az adatokra nem lehet alkalmazni a termékekre vagy szolgáltatásokra hozott felelősségi szabályokat
- **adatvédelem:** az IoT és a felhők korában nehéz pontosan meghúzni a határt a személyes és a nem személyes adatok között, mesterséges intelligencia alkalmazásával és más adatokkal történő összevetéssel gyakran felfedhetők a kapcsolatok az érintettekkel

Az Európai Unió adat vonatkozású szabályozása

- 1996: Adatbázis-irányelv
- 2003, 2013, 2019: PSI-irányelv (közadatok újrahazsnosítása)
- 2007: INSPIRE-irányelv (tér adatok)
- 2016: GDPR-rendelet (személyes adatok védelme és szabad áramlása)
- 2018: FFoD-rendelet (nem személyes adatok szabad áramlása)

PSI-irányelv (2003, 2013)

- nem kötelezi a tagállamokat közadataik továbbadására, sem ingyenességre
- ha továbbadják, egyenlő feltételekkel, kizárólagosság nélkül tegyék
- közsférán belüli átadásra nem terjed ki a hatálya
- lehetőleg nyílt, számítógéppel olvasható formátumban kell átadni
- díj esetén legfeljebb határkölttség (bizonyos esetekben egyéb költség és észszerű nyereséghányad is)
- 2019. évi átdolgozás (a Tanács elfogadására és kihirdetésre vár):
 - közzévalatokra is
 - nagy értékű adatokra ingyenesség, API: tér-, földmegfigyelési, meteorológiai, statisztikai, cég-, mobilitási adatok
 - nyílt adatok hangsúlyozása (akadálymentes használat)

FFoD-rendelet (2018)

- nem szabad tiltani a nem személyes adatok más tagállamban történő tárolását, feldolgozását (adatlokalizálás tilalma)
- (a személyes adatokra már kimondta ugyanezt a GDPR)
- a közsféra adataira nem terjed ki a hatálya
- ha egy ellenőrzésre jogosult hatóság nem kap meg más tagállamban tárolt adatot, akkor a másik államhoz fordulhat szabályozott módon
- hordozhatóság: a felhőszolgáltatók dolgozzanak ki magatartáskódexeket (2022-ben értékelik)

További uniós jogszabályok

Adatbázis-irányelv (1996)

- adatbázisok szerkezete: szerzői jogi védelem
- adatbázisok tartalma: jelentős ráfordítás védelme

INSPIRE-irányelv (2007, környezetvédelmi kezdeményezés)

- egységes európai téradat-infrastruktúra 2020-ra (34 téradattéma)
- metaadat-szolgáltatások ingyenesek, keresés, megtekintés lehetőleg ingyenes, letöltés, interoperábilissá tétel lehet díjköteles

GDPR (2016)

- személyes adatok védelme és szabad áramlása - közismert

Magyar adatpolitika és szabályozás

- korábban főleg alapjogi hangsúlyok: adatvédelem, információszabadság
- 2009: INSPIRE-irányelv átültetése - formális, a megvalósítás alig halad, 2012-ben törvényi rendelkezés az NTI-ről – semmi sem történt
- 2012: Közadattv. (PSI-irányelv átültetése) - érdemi alkalmazása elmaradt
- 2015: Közadattv. módosítása (PSI-irányelv módosítása miatt) – formális
- 2015: kormányhatározat a közadatok széles körű újrahasznosításáról – csak néhány intézkedés történt
- 2016: Fehér könyv a nemzeti adatpolitikáról (NHIT, társadalmi vita)
- 2015-től folyamatos: DJP néhány próbálkozása (DSS, kutatások)
- 2019: MI Koalíció
- 2019: közadatportál pilot – még nem nyilvános
- közigazgatáson belüli hasznosítással, adatmenedzsmenttel nem foglalkoznak

Közadattv. (2012, 2015)

- PSI-irányelv átültetése jelentős késedelemmel (2005 helyett 2012): a közadatok újrahasznosításáról szól
- közadat: a közérdekű adatok és közérdekből nyilvános adatok
- kérelem esetén kötelezővé teszi a közadatok átadását újrahasznosításra a kért formátumban vagy nyílt, számítógéppel feldolgozható formátumban
- kivételek a jogi védelmet élvező adatok (személyes adatok, titokvédelem tárgyát képező adatok – statisztikai, üzleti, állam-, adó- stb. titok)
- díjazás esetén 5%-ban határozza meg a nyereséghányad észszerű mértékének maximumát
- 2015. évi módosítás: kulturális közadatokra is kiterjeszti a hatályt
- PSI-irányelv 2019. évi átdolgozását 2021-ig kell átültetni

Két friss hír

2018 októberében megalakult az Mesterséges Intelligencia Koalíció
6 munkacsoportból az egyik az adatipar és adatvagyon munkacsoport
2019-ben indultak a projektek; egyik kiemelt projekt: Adatpolitikai stratégiai javaslat az MI-alapú innováció beindítására Magyarországon

2019. február: a Kormány versenyképességi programja.

Ennek egyik akciója: A mesterséges intelligencia stratégia kialakítása, a széles körű alkalmazás feltételeinek biztosítása

Ezen belül feladat: a Fehér könyv adatpolitikájának kiterjesztése; kiemelten vizsgálendő:

- a közadatok közfeladatok érdekében történő hatékonyabb, valamint kereskedelmi célú hasznosítása

HOUG 2019
INNOVATION & INSPIRATION

Mire lenne szükség?

- adatpolitikai stratégia a Fehér könyv továbbfejlesztésével – már nem csak a közadatok újrahasznosításán van a hangsúly
- szabályozás
 - jogszabályi szintű: fogalmi tisztázás, egységes nyilvántartási törvény, szervezet, szankciók, nyíltadat-portál, adatkataszter, állami adatduplikációk tiltása stb.
 - „puha”: adatmenedzsment-ajánlások, interoperabilitás, ontológia, eljárások stb.
- adatpolitikai szervezetrendszer: felelős miniszter, központi szerv, tárcaközi bizottság, szakmai tanács, adatpolitikai felelősök a szerveknél
- nemzeti nyíltadat-portál, a közsféra adatkatasztere
- az állami adat-előállítások megfinanszírozása (most esetleges)
- sok-sok intézkedés, projekt, tudatosítás, képzés, ösztönzés

Köszönöm a figyelmet!

Sikolya Zsolt

sikolya.zsolt@magyary.hu

HOUG 2019
INNOVATION & INSPIRATION

